

Litteraturorientering og bibliografi

af Jørn Hansen

I lighed med sidste år vil vi omtale enkelte af de nyeste og forhåbentlig mest centrale publikationer inden for det idrættshistoriske område. Denne omtale vil så blive suppleret med en fortsættelse af den idrættshistoriske bibliografi. Vi kan stadig ikke garantere for, at bibliografien er fuldstændig. Den bedste måde at sørge for at blive omtalt er at sende publikationen eller i det mindste titlen på ens arbejde til Idrættshistorisk Forening.

Inden for det lokalhistoriske område er idrættshistorien blevet beriget med tre publikationer. I Nakskov har en idrætsgruppe under »Aktive Senior Borgere i Nakskov« taget initiativ til skriftet »*Idræt i Nakskov*« et kalejdoskopisk vue over idrættens udvikling i Nakskov, et initiativ til efterfølgelse. Der må være mange ældre, der kan skrive idrættens historie i *deres* by.⁵

I samarbejde med Jelling Forenede Sportsklubber har Dynes Skovkjær Sand skrevet »*Hvejsel Skytte-, Gymnastik-, og Idrætsforenings historie 1868-1966*«. Der er tale om et grav, hvor du står projekt, byggende på interviews og studiet af foreningens protokoller. En beskrivelse af idrættens udvikling i et landområde i Vejle Amt. Som en interessant, men ikke bevidst modstilling hertil kan man anvende det tredje lokalhistoriske skrift, nemlig »*Gymnastik i 100 år. Vejle Gymnastik-Forening*« af Asbjørn Helleum og Arne Rahbek. Fra landet er vi rykket ind i byen og får her et anderledes billede af idrætten, hvor det var den danske og tyske gymnastik med vægten på de individuelle øvelser, der vandt indpas.

Lokalhistoriske skrifter og jubilæumsskrifter bliver de nuværende forbunds, foreningers og klubbers alder taget i betragtning mere og mere et område, hvor idrættshistorien om ikke andet så i journalistisk iklædning træder frem. »*På vandet. Dansk roning i 100 år*« redigeret af Steen Ankerdal er Dansk Forening for Rosports jubilæumsskrift fremstillet i kavalkadeform. Ole B. Thomsen tegner sig for Dansk Skøjte Unions 75-års jubilæumsskrift i »*Dansk Skøjte Union 1912-1987*«. Endelig har det alternative fodboldspil fået sit

første jubilæumsskrift. I forbindelse med Røde Fane Idrætsforenings 10-års jubilæum i 1988. Karl Christensen og Poul E. Porskær Poulsen har redigeret »10 år med fanen. Røde Fane Idrætsforening 1978-1988. 10 åri det alternative fodboldspil«. Ud over en omtale af Røde Fanes egen historie indeholder skriftet også artikler om de fleste øvrige alternative fodboldklubber.

I lighed med sidste år kan der ikke henvises til nogen enkeltstående monografi om idrættshistorie i Danmark. Tre for den idrættshistoriske forskning nyttige publikationer kan dog omtales. Flere af Henning Eichbergs artikler fra forskellige tidsskrifter er redigeret samlet i »Det løbende samfund. Idræts-sociologi ud fra kroppen«. På baggrund af denne og Eichbergs tyske publikation. »Die Verqnderung des Sports ist Gesellschaftlich« fra 1986 bliver det lettere at få et overblik over Henning Eichbergs teorihistoriske position og opfattelse af den danske idrættshistoriske og idrættssociologiske forskning.

Efteråret 1988 udkom en rapport om det tværfaglige projekt idræt for ældre ved Institut for Idræt, Odense Universitet. Rapporten »Eldre i bevægelse« indeholder blandt andet afsnit om deltagernes livssituation og legens, idrættens og arbejdets betydning i deltagernes liv tilbage fra barndommen, hvor fremstillingen hovedsageligt er baseret på interviews med de ældre.

Mere bredt anlagt er den tredje publikation »Dagligliv i Danmark i vor tid«, hvor bind 2 omhandler arbejde og fritid herunder et afsnit om »Sport er også andet end fodbold«.

I Sverige er der rigtig kommet gang i den idrættshistoriske forskning. Jan Lindroth har bidraget med to nye publikationer. »Idrott i mellan krigen. Organisationer', ledare och idéer i den svenska idrottsrorelsen 1919-39« (1987) kan opfattes som fortsættelsen til Lindroths disputats »Idrottens vågtilfolkrorelse till 1915« (1974). Et lige så grundigt og gedigent værk som det første. Hertil kommer så Lindroths »Från Sportsfånert till Massidrott« (1988) som er en i oversigtform sammenfatning af de væsentligste problemstillinger i de to omtalte værker. Som inspiration til en tilsvarende dansk fremstilling kan der virkelig hentes meget i dette sidste skrift.

Til Lindroths publikationer føjer sig to doktorafhandlinger om mere specifikke emner inden for svensk idrættshistorie. I 1988 bestod Eva Olofsson sin doktoreksamen med afhandlingen »Har kvinnorna en sportlig chans? Den svenska idrottsrorelsen och kvinnorna under 1900-tallet« (1989) og i januar i år var det Per Olav Holmångs tur med afhandlingen »Idrott och utrikespolitik. Den svenska idrottsrorelsens internationella forbindelser 1919-1945« (1988).

Endelig kan der for de, det specielt er interesseret i sportens historie, nævnes tre nyere engelske publikationer. Redaktøren af »The International Journal of the History og Sport« J.A. Mangan har en finger med i spillet ved de to.

Antologien »*Pleasure, Profit, Proselytism. British Culture and Sport at Home and Abroad 1700-1914*« (1988) har han selv redigeret. Antologien indeholder artikler om sportens udvikling i Storbritannien - altså ikke udelukkende England, samt artikler om sportens udbredelse i Commonwealth-landene. Den anden publikation er fra en udgivelsesrække under tidskriftet, hvor Stephen G. Jones har skrevet om »*Sport, politics and the working class. Organized labour and sport in inter-war Britain*« (1988).

I den omtalte antologi af Mangan har Wray Vamplew bidraget med artiklen »*Sport and Industrialization: An Economic Interpretation of the Changes in Popular Sport in the Nineteenth-Century England*«. Artiklen er et forstudie til Vamplews større værk »*Pay up and play the game. Professional sport in Britain 1875-1914*« (1988). Som økonomisk historiker vil Vamplew dels analysere den professionelle sports fremkomst dels vise, hvorledes økonomisk historie kan bidrage til studiet af sportshistorien. Det er folkets forhold til sporten, der fokuseres på, eftersom rammen - når der tales om kommercialisering - naturligt må udgøres af sportsgrene, der har publikumstække. Den moderne sports professionalisering indpasses således i folkets rekreative rum. Som publikumssport kommer den professionelle sport til at indtage en plads på linie med værtshus- og horehusbesøg og bliver til en vis grad en civiliserende faktor i forhold til arbejderklassens musichall kultur. Analysen er foretaget på baggrund af fire store sportsgrene: fodbold, cricket, hestevæddeløb og rugby.

Bogens styrke er absolut de økonomiske og sociale analyser. På det sportsteoretiske og kropskulturelle område står Vamplew mere svag, ja han er nærmest afvisende over for mere begrebslige diskussioner. Enhver kan jo — som han skriver - se forskel på en sengestolpe og en målstolpe!

I den efterfølgende bibliografi er udelukkende medtaget danske publikationer.

Bibliografi

Andersen, Michael og Bjarne Andersen m.fl.: *Ældre i Bevægelse*. Odense Universitetsforlag, 1988.

Ankerdal, Steen (red): *På vandet - dansk roning i 100 år*. Udgivet af Dansk Forening for Rosport, 1987.

Bertelsen, Anders W.: *Utopia: Anarkister med ambitioner*. I: *10 År Med Fanen* p. 56-60.

Bonde, Hans: *De olympiske leges værdigrundlag*. I: *Hurtigere - Højere - Stærkere*. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO, 1988, p. 52-73.

Bonde, Hans: Den hurtige mand. Mandsidealeri den tidlige danske sportsbevægelse, I Historisk Tidsskrift, bind 88, hæfte 1, Kbh., 1988. p. 18-60.

Bonde, Hans: Mentalitetshistorie med idrætshistorien som eksempel. Noter (om historie og undervisning), nr. 98, dec. 1988, p. 10-20.

Bonde, Hans: Judo, den milde vej, Kbh. 1989, Borgens Forlag.

Boje, Claus: Kroppens rytme - maskinens takt. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 134-145.

Baaré, Anton: Pencak Kendanag. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 243-254.

Christensen, Karl: Træk af fodboldspillet historie i Århus. I: 10 År Med Fanen. p. 73-86.

Damkjær, Søren: OL 2000. Et tilbageblik. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 107-117.

Deleuran, Peter: Engen: Hyldest til småbolden. I: 10 År Med Fanen. p. 44-56.

Eichberg, Henning: Det olympiske og det barbariske. Om sportens kolonialitet. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 38-51.

Eichberg, Henning: Det løbende samfund - idrætssociologi ud fra kroppen. Forlaget Bavnebanke. 1988.

Eichberg, Henning: Dansens energi. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 172-222.

Grove, Stine: Tænke med følelserne og føle med fornuften. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 255-261.

Haugen, Brita: Myte - dans - ritual. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 78/2. p. 146-149.

Hansen, Jørn: Fra Crystal Palace til Athen. OL og verdensudstillingerne. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 14-24.

Hansen, Jørn: Kroppen på rejse. I: Ud-Ude-Hjem. Den Jyske Historiker. 1988, nr. 46. p. 107-117.

Hansen, Jørn og Povlsen Jørgen: Sport er også andet end fodbold. I: dagligliv i Danmark i vor tid 2. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. 1989. p. 224-254.

Helium, Ashbjørn og Rahbek Arne: Gymnastik i 100 år. Vejle Gymnastik-Forening. Vejle Byhistoriske Arkivs forlag for Vejle Gymnastik-Forening 1988.

Hoffmann, Ole: Fodbold for de mundlamme. I: 10 År Med Fanen s. 25-31. _____

Holm, Asger: Røde Stjerne og Horsens: Da fodbolden blev farvet rød. I: 10 År Med Fanen s. 63-66.

Hove, Carsten: Røde Fane's historie. I: 10 År Med Fanen. s. 4-14.

Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. *Hansen, Jørn, Jørgensen, Per m.fl.* (red.) Dansk Idrætshistorisk Forening. Bogforlaget DUO. 1988.

Idræt i Nakskov. Red. af: *Skipper, Manfred, P.W. Sørensen m.fl.* 1988.

Jakobsen, Torben: Røde Fane og andre fodboldklubber vurderet igennem et helt fodboldliv. I: 10 År Med Fanen s. 21-25.

Jauert, Per: FAML fore ver - en montage. I: 10 År Med Fanen s. 36-44.

Jespersen, Ejgil: Sport, frihed og lighed - Pierre de Coubertin og olympismen. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO 1988. p. 25-37.

Jespersen Ejgil: Nordisk Idræt mellem internationalisering og regionalisering. Rapport fra en konference på Gerlev Idrætshøjskole 13.-14. okt. 1988.

Jørgensen, Per: Da Coubertin kom i avisen. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 74-90. ""...—

Karlsen, Bo: Røde Stjerne i København. I: 10 År Med Fanen s. 60-63.

Korsgaard, Ove: Fra ritual til ritual. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 223-242.

Lammert, Ole: I høj sø blandt marinefartøjer. Pusan - det olympiske sejlsportsstadion 1988.1: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrætshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 107-116.

Lundberg, Knud: Dansk Fodbold 3 og Dansk Fodbold 4, Rhodos Kbh. 1988 og Kbh. 1989.

Moegling: Zen og idræt. Alternativ træning og kropserfaring. Schneelowe Verlagsberatung & Verlag og Olivia - det grønne forlag 1988.

Mortensen, Niels: En sund sjæl i et sundt legeme. Idræt på landet. I Skivebogen, bd. 87,1987.

Nielsen, Claus og Poulsen Porskjær, Poul: Stotstående hælhævet dyb knæbøjning. I: Fortid og Nutid bd. 35, hefte 3/88.

Nielsen, Niels Kay ser: Miniputerne i Dagnæs. I: 10 År Med Fanen s. 89-97.

Poulsen, PoulE. Porskjær: Noget om mig og Fanen og fodbolden. 1:10 År Med Fanen s. 31-35.

Risskjær, Søren: Dans, som forløser. I: Tema: Krop-Musik-Dans. Centring 87/2. p. 129-133.

Risskjær, Søren: Kroppen i musikken. I: Tema: Krop-Musik-Dans. Centring 87/2. p. 158-171.

Schytte, Benny og Ejgil Jespersen: Klubsport som med- og modspiller. Ungdomsringsen Idræt-sprojekt. Landsforeningen Ungdomsringsen. 1989.

Skovkjær Sand, Dynes: Hvejsel Skytte, Gymnastik- og Idrætsforenings historie 1868-1966. Udgivet af forfatteren i samarbejde med Jelling Forenede Sportsklubber.

Thiele, Jørgen: Historien om Røde Fane, og hvordan SF mistede grebet om foreningen. 1:10 År Med Fanen s. 14-21.

Thomsen, Ole B.: Dansk Skøjte Union 1912-1987. Dansk Skøjte Union.

10 År Med Fanen. Røde Fane idrætsforening 1978-1988. 10 år i det alternative fodboldspil. Red. af: *Karl Kristensen og Poul E. Porskær Poulsen.*

Trangbæk, Else: Olympiske Lege - et forhindringsløb for kvinder. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrættshistorisk forening. Bogforlaget DUO. 1988. p. 91-100.

Trangbæk, Else og Preben Breds: Dansk gymnastik-folkelig kultur - fra folkeopdragelse til motion. Danmarks Højskole for Legemsøvelser, København. 1988.

Warming, Georg: Gymnastikkens variationer. I: Tema: Krop - Musik - Dans. Centring 87/2. p. 262-266.

Westergård, Nanna: Den antikke olympiade. I: Hurtigere - Højere - Stærkere. Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed. Dansk Idrættshistorisk Forening. Bogforlaget DUO. 1988— p. 5-13.